

TONINO PICULA

T

renutna pozicija Hrvatske na globalnoj, europskoj i regionalnoj sceni posljedica je reaktivne, a ne proaktivne vanjske politike posljednjih godina. Članstvo u EU je, bez sumnje, povijesno važan događaj za Hrvatsku nakon izrazito traumatičnih iskustava od početka stjecanja neovisnosti. Ipak, nakon gotovo pet godina od ulaska pokazuje se da su se iskušnja pregovora nastavila u izazove konzumacije članstva u EU koja i sama treba ozbiljnu konsolidaciju.

Danas cijeli europski projekt prolazi kroz period najozbiljnijeg preispitivanja od svog osnutka.

Prošlo je punih sedamdeset godina od potpisivanja Rimskih ugovora, a EU koja je tada krenula u širenje Starim kontinentom danas se nalazi pod sinkroniziranim pritiskom kako na svojim vanjskim granicama (rat u Ukrajini i napeti odnosi sa Rusijom, pojava autoritarnog režima u Turskoj, izbjeglički valovi sa Bliskog istoka i sjeverne Afrike gdje su se u ratovima raspale cijele države), tako i pritiskom neliberalnih poredaka u dijelu članica, rastom populističke eurofobije i odlaskom Ujedinjenog kraljevstva nakon referendumu.

Hrvatska vanjska politika, ali i politika uopće, nasušno treba usmjeriti resurse na nove fokuse u promijenjenim geopolitičkim okolnostima. U razdoblju kada sigurnost postaje prioritetno važna za najveći broj europskih građana, država koja ima najdužu vanjsku granicu EU mora se aktivno uključiti u aktualne rasprave o uspostavi novih mehanizama integriranog nadzora granica kao i aktiviranju dijelova Lisabonskog ugovora koji upućuju članice na "stalnu strukturiranu suradnju" u području obrane (PESCO). Osobito je važno efikasnijom politikom iskoristiti povoljnije okolnosti da bi se kvalificirali za ulazak u Schengen prije kraja ovog mandata europskih institucija.

Dok hrvatsko gospodarstvo presudno ovisi o turizmu, od velikog je značaja članstvo u Schengenu radi neometanog dolaska gostiju iz najfrekventnijeg emitivnog prostora - EU. Naglašavam da jedino proaktivna vanjska politika može otkloniti opasnost da u novom miješaju karata u Bruxellesu Hrvatska ne bude svrstana u skupinu članica kojima će nova rješenja biti nametnuta.

Da bi ostala na "pravoj strani povijesti" Hrvatska se ne smije svrstavati među članice koje svojom unutarnjom politikom dovode u pitanje temeljne demokratske vrijednosti na kojima počiva europski projekt. Neslaganja, pa i konfrontacije, su naravno opravdani u slučajevima kada bi prijedlozi o novom ustroju EU ozbiljno narušavali paletu razvojnih mogućnosti koji ovog trenutka još uvijek stoje Hrvatskoj na raspolaganju. To bi

se moglo dogoditi npr. kada bi kohezijska politika bila ozbiljno reducirana uslijed odlaska UK iz EU.

Nažalost, i bez toga Hrvatska ne uspijeva optimalno koristiti sredstva iz strukturnih fondova koja joj stoje na raspolaganju. Zbog nasilnog raspada bivše zajedničke države, Hrvatska se kontinuirano suočava i sa cijelim nizom nerješanih pitanja sa svojim neposrednim susjedstvom. Dok su takvi problemi sa državama s čijeg je teritorija izvršena agresija na Hrvatsku razumljivi, ne može se ignorirati činjenica kako je naša zemlja od svojih susjeda članica EU ograđena - bodljikavom žicom.

Slovenska diplomatska ofenziva i naš odgovor

Osim toga, Slovenija i Mađarska koriste poziciju senioriteta u multilateralnim organizacijama kako bi blokirali ulazak Hrvatske u njihov sastav. U nedostatku vanjskopolitičke strategije prilagodene novim prilikama na međunarodnoj političkoj sceni, ne trebamo biti toliko iznenađeni problemima koje imamo u vanjskoj politici. Sučeljavajući sa našim EU i drugim susjedima dijelom proizlazi iz njihove procjene kako međunarodni položaj Hrvatske slabi. Drugim riječima, postojeće vakuume u odnosima koji nismo popunili mi svojim inicijativama, popunio je, ili će popuniti, netko drugi. Najnoviji primjer je Slovenija koja je poduzela vrlo konkretnu diplomatsku ofenzivu kako bi ostvarila svoj strateški cilj; punu implementaciju presude Arbitražnog suda koju Hrvatska opravdano ne priznaje zbog teškog kršenja pravila postupanja.

Svakako nije slučajno da, istog dana kada je u Bruxelles dolazio predsjednik Borut Pahor, bivši premijer i ministar vanjskih poslova Alojz Peterle šalje pismo predsjednicima svih glavnih institucija EU. Nakon što nije uspjela bilateralnim pritiskom na Hrvatsku, i nezadovoljna jačinom

Osobito je važno iskoristiti okolnosti da bi se kvalificirali za ulazak u Schengen prije kraja ovog mandata europskih institucija, jer će od toga koristiti imati i naš turizam

Postojeće vakuume u odnosima koji nismo popunili mi svojim inicijativama, popunio je, ili će popuniti, netko drugi. Najnoviji primjer je Slovenija koja je poduzela vrlo konkretnu diplomatsku ofenzivu kako bi ostvarila svoj strateški cilj, piše za Spektar - nakon Ivane Maletić u prošlom broju - eurozastupnik Tonino Picula

HRVATSKA TREBA AKTIVNIJU VANJSKU POLITIKU

Jedino proaktivna vanjska politika može otkloniti opasnost da u novom miješaju karata u Bruxellesu Hrvatska ne bude svrstana u skupinu članica kojima će nova rješenja biti nametnuta. Da bi ostala na 'pravoj strani povijesti' Hrvatska se ne smije svrstavati među članice koje svojom unutarnjom politikom dovode u pitanje temeljne demokratske vrijednosti na kojima počiva europski projekt

EMICA ELVEDJI/HANZAMEDIA

briselkog pritiska na Hrvatsku, Slovenija pokušava vrući krumpir vratiti u Bruxelles. Premda se tek radi o jednoj od mnogih i nikako presudnih epizoda u predugoj hrvatsko-slovenskoj sagi o granici, Hrvatska u ovoj situaciji nikako ne bi smjela nekim ishitrenim potezom umanjiti šanse da novim dogovorom zaključi ovu političku trakavicu. Uvjerem sam da će u tekućoj kampanji za skore parlamentarne izbore u Sloveniji ovo pitanje puno više opterećivati slovensku poziciju u neizbježnom novom pregovaranju.

Posebno pratiti stanje u BiH

Slovensko blokiranje hrvatskog članstva u OECD-u, dio je iste strategije, ojačane i mađarskim blokiranjem, te sam smatrao prijeko potrebnim reagirati pitanjem povjerenici za trgovinu Malmström. Njegov odgovor na pitanje o tome što Komisija misli napraviti po pitanju blokade je vrlo jasan. Stajalište Unije je da bi sve članice EU koje podnesu zahtjev za članstvo u OECD-u trebalo smatrati prihvatljivima za pristupanje te ih automatski uključiti u postupak pristupanja.

Slovenija i Mađarska su od toga odstupile i Komisija negoduje jer ove dvije članice bilateralne probleme pokušavaju riješiti blokadama. Ovakav odgovor Komisije još jednom potvrđuje da prijetnje i blokade između zemalja članica nisu i ne mogu biti način rješavanja bilateralnih pitanja unutar Europske unije. To je jasna poruka Ljubljani i Budimpešti, ali i Zagrebu, koji u nekoj situaciji u budućnosti ne bi trebao odigrati "slovensku" ulogu u daljnjem širenju Unije.

Slovensko blokiranje hrvatskog članstva u OECD-u, dio je iste strategije, ojačane i mađarskim blokiranjem, te sam smatrao prijeko potrebnim reagirati pitanjem povjerenici za trgovinu Ceciliji Malmström. Njegov odgovor potvrđuje da prijetnje i blokade između zemalja članica ne mogu biti način rješavanja bilateralnih pitanja unutar Unije

Hrvatska bi morala itekako iskoristiti najavljeni povratak politike proširenja EU nakon pet godina nepotrebne stagnacije, kako u Bruxellesu, tako i na Zapadnom Balkanu. Čak se tri naše susjede nalaze u različitim fazama pristupanja, što također Hrvatsku izdvaja kao posebno izloženu članicu EU. Posebnu pozornost Zagreb treba usmjeriti na razvoj situacije u sve više tenzijama opterećene daytonske BiH. Ta činjenica, kao i naš multiregionalni zemljopisni položaj traži novu, znatno djelotvorniju vanjsku politiku bolje integriranu sa hrvatskim nacionalnim interesima prilagođenim okolnostima mnogome promjenjenima nakon ulaska u EU.